

[Søgaard.]

kunne være undgået, hvis på anden måde klagereglerne kunne tydeliggøres. Nu er der almindeligvis ikke særlig mange blandt de unge soldater, som er „minded“ for egentligt organisationsarbejde. Men om man ligefrem blandt afdelings- og underafdelingschefer og eventuelt andre befalingsmænd samt naturligvis talsmændene for de enkelte kompagnier skulle lave en slags samarbejdsudvalg, således som det kendes på adskillige arbejdspladser, var måske nok en overvejelse værd. I hvert fald bør man, indtil man er nået så langt, måske sigte efter, at de talsmænd, der er udvalgt i ethvert kompagni eller tilsvarende enhed, virkelig forstår, hvad sagen drejer sig om. Her har tidskriftet *Vor Hær* i sit sidste nummer i den ledende artikel peget på, at det måske kunne være et nyttigt forlangende, at underafdelingscheferne virkelig sikrede sig, at de menige talsmænd kendte deres beføjelser og forpligtelser til punkt og prikke. Det ville, som bladet peger på, ikke være noget helt uoverkommeligt arbejde for den enkelte underafdelingschef, og det er med dette som udgangspunkt, jeg stiller mit spørgsmål til den højtærede forsvarsminister.

Forsvarsministeren (Victor Gram): Jeg er enig med det ærede medlem hr. Søgaard i, at det er et rimeligt krav, at mandskabet er fuldt orienteret om sine rettigheder i henhold til lov om talsmænd og klageadgang for menige af det militære personel. Kravet skulle være opfyldt gennem gældende bestemmelser og den øvrige adgang for mandskabet til at få den nødvendige orientering. I uddannelsesbestemmelserne er det således fastsat, at klagereglerne som led i den almindelige undervisning i tjenestekundskab skal gennemgås med mandskabet, og både forsvarsministeriet og værnskommandoerne lægger vægt på, at dette sker. I den lære-bog for menige, som hver enkelt får udleveret, findes et fyldigt afsnit om klage-reglerne. På kasernebibliotekerne og hos socialkonsulenterne findes en tryksag indeholdende selve lovens tekst samt den militære straffelov og den militære retsplejelov. Denne samling af de vigtigste love i denne forbindelse er udsendt af forswarets oplysnings- og velfærdstjeneste med det formål at lette mandskabets adgang til at søge

konkret orientering. Det er mig bekendt, at forswarets oplysnings- og velfærdstjeneste har en ny og revideret udgave af denne bog i trykken, og at det er under overvejelse at finde en form, hvorefter talsmændene på hensigtsmæssig måde kan have direkte adgang til dette orienteringsmateriale.

Den således skitserede ordning skulle efter min mening være betryggende. Jeg skal imidlertid ikke afvise, at der kan være brist i systemet, som medfører, at orienteringen ikke alle steder er lige effektiv, og jeg er derfor villig til at overveje, om der fra forsvarsministeriets eller værnskommandoernes side kan foretages mere for at udbygge mandskabets og talsmændenes kendskab til klagereglerne.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om samarbejde med Finland, Island, Norge og Sverige angående fuldbyrdelse af straf m. v.

Valgt blev: *Arup, Nina Andersen, Dupont, Andreas Hansen, Erhard Jakobsen, Waldemar Laurson, K. Axel Nielsen, Poul Nilsson, Kirkegaard, Vagn Bro, Dalsgaard, Viggo Hauch, Thisted Knudsen, Thestrup, Hagen Hagensen, Marie Antoinette von Lowzow og Herluf Rasmussen.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om anvendelse af ubenyttede gavoydelser i henhold til Det europæiske Genopbygningsprogram.

(Første behandling findes i tidenden sp. 653, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 165).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Birthe Wetlesen: Ved første behandling af dette lovforslag stillede mit partis daværende ordfører, professor Arne Bertelsen, den højtærede udenrigsminister det spørgsmål, hvorfor der faktisk er blevet et beløb på 4,8 mill. kr. til rest af Marshallhjælpen. Som svar herpå udtalte den højtærede udenrigsminister, at når man successivt udbetaler beløb, må der på et eller andet tidspunkt være nogle penge til rest. Heri har den højtærede udenrigsminister ganske ret. Der vil være penge til rest, så længe man ikke har brugt de sidste; men hvorfor har man ikke anvendt også de sidste 4,8 mill. kr. efter deres oprindelige formål? Det var det, mit partis ordfører spurgte om, og det har vi ikke fået svar på.

Mit parti har bemærket, at det er tanken at etablere det foreslåede internationale uddannelsescenter som en ny selvejende institution, og at udgifterne ved driften af instituttet påregnes afholdt gennem betalingen for de elever, der benytter instituttet, selv om det i realiteten i de fleste tilfælde formodentlig vil betyde, at staten kommer til at betale, f. eks. gennem de i lovforslagets § 2 C nævnte stipendier og gennem u-lands-hjælpen. Vi finder, at princippet med en selvejende institution, altså ikke en stats-ejet og en statsdrevet, er rigtigt. Imidlertid udvandes det jo ikke så lidt, når den højtærede udenrigsminister oplyser, at tanken med hensyn til styrelsen af den selvejende institution er, at der skal udpeges 3 medlemmer af u-landsstyrelsen, 3 medlemmer af den private organisation og 1 medlem af udenrigsministeren. Derved forekommer det os at staten vil få det helt afgørende ord ved ledelsen af dette institut. Vi finder det naturligt, at staten får en finger med i spillet, men skal henstille, at der gennem den rette sammensætning af instituttets styrelse gives den private organisation større indflydelse.

I øvrigt er vi velvilligt indstillet over for lovforslaget. Vi finder alt i alt, at det er en fornuftig anvendelse til et godt formål af de penge, der altså er til rest.

Elsé-Merete Ross: Selv om det foreliggende lovforslag af udvalget enstemmigt er indstillet til vedtagelse uden ændringer, vil jeg dog gerne have lov at gøre en enkelt bemærkning.

Under første behandling var den højtærede udenrigsminister enig med det ærede medlem hr. Morten Lange og mig i, at den nye selvejende institution „Bakkerne“ i Holte også burde omfatte kollegiepladser og ikke blot være et kursussted. På forespørgsel har udvalget i bilag 2 fået at vide, at det er tanken om muligt at udnytte „Bakkerne“ som et samlings- og kontaktsted for studerende fra udviklingslandene, og at „Bakkerne“ ligeledes tænkes anvendt til indkvartering af stipendiater fra udviklingslandene, der enkeltvis kommer til Danmark for at studere. Det sidste kunne tyde på, at det er et ret begrænset antal stipendiater, der tænkes anbragt i „Bakkerne“, og at det i hvert fald næppe bliver helt det, jeg havde tænkt mig ved et kollegium. I hvert fald bliver kontakten med danske studerende ikke særlig intensiv på den måde.

„Bakkerne“ skulle også være et samlingssted for studerende fra udviklingslandene. Ja, disse mennesker kan måske have interesse af at træffe hinanden, det skal jeg ikke benægte. Sådanne samlingssteder har jeg hørt om i Frankrig, hvor de dog vakte u-landsstudenternes største mishag. Det, de ønskede i Frankrig, og det, de studerende sandsynligvis ønsker her, er at træffe landets egne studerende og lære dem og deres synspunkter at kende. Det er muligt, at meningen ikke er så slem og så snæver, som det er udtrykt i besvarelsen i bilaget; men jeg nævner det, fordi jeg tror, det er noget helt fundamentalt i u-landsarbejdet, at det princip, som har været ledende i Mellemfolkeligt Samvirkes Mysoreprojekt, nemlig at det drejer sig om et „give and take“ mellem Mysore og Danmark og ikke om en ensidig godgørehedshandling, også bliver det ledende princip i andet u-landsarbejde. UNESCOs øst-vest projekt går ud på at fremme gensidig forståelse af østlig og vestlig kultur, og for den sags skyld kunne vi også godt tage Afrika med. Hvis „Bakkerne“ kun bliver et samlings- og kontaktsted for stipendiaterne, berøver vi os selv og dem mulighed for denne gensidige forståelse og anerkendelse af hinandens kulturværdier.

Den højtærede udenrigsminister konstaterede ved første behandling med beklagelse, at mange stipendiater følte sig meget ensomme under deres ophold her i landet,

[Elsø-Mørete Ross.]

og fremhævede, at det derfor var vigtigt, at instituttet kom til at rumme kollegiepladser. Jeg tror ikke, man kommer den omtalte isolations- og ensomhedsfølelse til livs ved at skaffe u-landsstipendiater kollegiepladser og overlade dem til hinandens selskab. Isolationen ophæves — tror jeg — kun, hvis de har daglig mulighed for at omgås danske studerende og gennem dem får en mangesidig forbindelse med det danske samfund og ligesom kan leve med i det. Jeg ved, at jeg ikke står alene med denne opfattelse. Den støttes f. eks. af det under u-landsstyrelsen nedsatte oplysningsudvalg, som bl. a. rummer repræsentanter for en række ungdoms- og oplysningsorganisationer. Jeg håber, at den bestyrelse, der skal forestå den nye institution, vil have forståelse for de synspunkter, jeg har fremført.

Desuden håber jeg, at det må lykkes at finde den helt rigtige kvinde eller mand — jeg beder om undskyldning for faktorernes usædvanlige rækkefølge — til den daglige ledelse af institutionen. Skal de synspunkter, jeg har gjort mig til talsmand for, have mulighed for at trænge igennem, er lederens personlige indstilling af afgørende betydning.

Jeg vil gerne takke den højtærede udenrigsminister, fordi han gav tilslutning til, at vor hjælp i højere grad kom til at omfatte kvinder fra u-landene. Ministeren fandt det ganske rimeligt, at den danske u-landsstyrelse tog som udgangspunkt, at kvinderne i u-landene normalt er langt ringere stillet end mændene med hensyn til uddannelse og muligheder for at skaffe sig uddannelse, og at styrelsen gennem sin administration af u-landshjælpen søgte at rette noget op på det forhold.

Da den højtærede minister jo nu og da opholder sig i udlandet, har jeg gerne villet understrege denne hans indstilling og vil udtrykke håbet om, at den må finde genklang i alle led inden for u-landsstyrelsen.

Nogle vil måske mene, det er overflødigt, at jeg har gentaget, hvad ministeren sagde

om kvinderne, men belært af bitter erfaring tror jeg ikke, det er overflødigt. Det skal siges mange, mange gange, inden der kommer resultater, og da der som bekendt ikke i styrelsen har været plads til en repræsentant fra kvinderne, må vi benytte lejligheden, når den gives, uden for styrelsen.

Jeg håber, de resterende Marshallmidler må blive til gavn for de tre formål, som loven angiver, og kan på mit partis vegne anbefale at stemme for lovforslaget.

Morten Lange: Dette beskedne lovforslag er jo af en særegen karakter, idet det i virkeligheden er i den grad forberedt ved aftaler til anden side, at tinget ikke har andet at gøre end at smække sit gummistempel på det som anerkendelse. Det bør man som et hæderligt folketingsmedlem kun gøre, hvis man anser indholdet for at være rimeligt, og jeg vil gerne i denne forbindelse sige, at jeg synes, det kan være rimeligt nok at sætte gummistempet på. Havde folketinget selv skullet udforme lovforslagets detaljer, var der nok en del, der var blevet lidt anderledes, men i princippet og i hovedtrækkene må det vel nok siges at være acceptabelt.

Jeg skal blot i forbindelse med, hvad det ærede medlem fra det radikale venstre just sagde, gøre opmærksom på, at der under udvalgsarbejdet har været ført en nogenlunde brugbar debat om spørgsmålet kollegium. Det er min opfattelse — og jeg havde indtryk af, at den højtærede udenrigsminister delte denne opfattelse — at „Bakkerne“ ikke løser kollegiespørgsmålet, og den højtærede minister vil vist være villig til ved denne eller ved den afsluttende behandling at bestyrke mig i den opfattelse, at det også er hans opfattelse, at det, vi er nået frem til her, ikke kan løse kollegiespørgsmålet. Det kan måske ses som løsende spørgsmålet om et u-landscentrum, men til et kollegieoplæg af større omfang vil det ikke være egnet. Der må vi finde andre løsninger, og jeg håber, at de må blive fundet inden for den nærmeste fremtid.

Statsministeren (J. O. Krag): I anledning af det ærede medlem hr. Morten Langes stempelvirksomhed vil jeg gøre opmærksom på, at det behøver ikke blot at være et stempel, der siger ja; den mulighed stod åben for det høje ting at have svaret nej. Men jeg er taknemlig for, at også det ærede medlem hr. Morten Lange var enig i, at dette lovforslag efter omstændighederne var forstandigt og kunne accepteres.

Til det ærede medlem fru Birthe Wetlesen vil jeg sige, at enhver anvendelse af disse counterpart-midler kræver en særlig overenskomst med den amerikanske regering, og dette er baggrunden for den særlige form for anvendelse af den sidste rest, der her foreslås. Hermed vil jeg ikke sige, at man ikke kunne have truffet overenskomster af anden karakter, men der var altså enighed om, at dette var en rimelig måde at anvende de sidste og jo ikke overvældende store beløb på, der var tilbage.

Vedrørende styrelsen for den selvejende institution, der her er tale om, vil jeg gøre det ærede medlem opmærksom på, at den har en sammensætning, som styrelsen selv har ønsket og selv har accepteret, så der er vel ingen grund til at lave om på det.

Det ærede medlem fru Else-Merete Ross fik i hvert fald delvis svar af det ærede medlem hr. Morten Lange, og jeg tror, det er rigtigt, at medens man gennem denne foranstaltning skaber et u-landscentrum, der forhåbentlig kommer til at virke godt, og hvorved vi måske kommer et lille stykke foran visse andre lande, kan kollegieproblemet ikke siges at være løst. Jeg tror, det ærede medlem fru Else-Merete Ross har ret i — det håber jeg da — at u-landsrepræsentanterne — de studerende, stipendiaterne, hvad man nu vil kalde dem — der kommer her til landet, gerne vil træffe danskere, og at det først er herigennem, deres isolation over for vort miljø brydes. Jeg vil da gerne gøre opmærksom på, at der jo i selve den danske u-landsstyrelses opbygning er taget hensyn hertil, idet man har en speciel afdeling med en i denne henseende særlig kyndig mand i spidsen, der skal drage omsorg for, at disse kontakter opnås. Man kunne have lyst til at slutte med at citere digteren, der vistnok siger: „Mennesker mødes, og sød musik opstår i hjertet.“

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse imod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning angående folketingets ombudsmands beretning for året 1961.

(Udvalgets betænkning med tilhørende forslag til folketingsbeslutning findes i tillæg B. sp. 167).

Sagen sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Forslag til folketingsbeslutning, sålydende:

„Folketinget tager folketingets ombudsmands beretning for året 1961 til efterretning“;

vedtoges uden afstemning.

Sagens overgang til anden (sidste) behandling

vedtoges uden afstemning.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring i lov om midlertidigt tillæg til visse ydelser i henhold til ulykkesforsikringsloven, loven om invaliderente m. v. til tilskadedkomne militære værnepligtige samt loven om invalideforsørgelse.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 363, fremsættelsen i tidenden sp. 1145).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Helge Nielsen: Jeg skal ikke gøre mange bemærkninger til det foreliggende lovfor-